

Zpráva pro DGVT o nových iniciativách v oblasti odborného vzdělávání a přípravy za období II. pol. roku 2005

Česká republika

Vláda schválila Zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání

V srpnu 2005 schválila Vláda ČR Návrh zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Po schválení Parlamentem a podepsání prezidentem ČR by Zákon měl nabýt účinnosti 1. srpna 2007. Oblast uznávání výsledků dalšího vzdělávání dosud v ČR nebyla upravena jednotnou obecnou právní normou. Existovaly pouze dílčí úpravy v předpisech jednotlivých resortů, které sloužily pro některé formy dalšího profesního vzdělávání. Nový zákon má tuto situaci změnit. Bude umožňovat získat obecně uznávaný certifikát o dosažení určité odborné způsobilosti, bez ohledu na to, jakými vzdělávacími cestami jí daná osoba dosáhla. Zájemce vykoná zkoušku u autorizované komise (nebo osoby), a získá osvědčení potvrzující vykonání zkoušky a získání určité dílčí kvalifikace. Seznam úplných a dílčích kvalifikací, které je možno rozlišovat, potvrzovat a uznávat na území ČR, a jejich hodnotících standardů bude obsahovat Národní soustava kvalifikací, kterou vytváří a zveřejňuje Národní ústav odborného vzdělávání.

Dlouhodobý záměr rozvoje vysokých škol

V srpnu 2005 přijalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2006 – 2010. Dokument stanovuje základní priority Ministerstva pro rozvoj vysokých škol v ČR, které shrnuje do tří okruhů:

I. Internacionalizace. Jejím nástroji bude mimo jiné motivace škol k rozšiřování možností studia v cizích jazycích, ke zvyšování jazykové úrovně nejen studentů, ale i zaměstnanců, akademických a administrativních pracovníků, k podpoře účasti v mezinárodních programech, k zavádění společných studijních programů („joint degree“), k důslednému zavádění systému ECTS, ale také mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje apod.

II. Kvalita a excelence akademických činností se promítne do všech základních aktivit vysokých škol prostřednictvím podpory dalšího vzdělávání akademických pracovníků a obecně jejich rozvoje, zvyšování prostupnosti celého systému, podporou rovných příležitostí ke vzdělávání a poradenství, posilováním spolupráce škol s regionálními institucemi, potenciálními zaměstnavateli a odběrateli výsledků výzkumu a vývoje, a tím zvyšování zaměstnanosti absolventů. Bude také kladen důraz na rozvoj výzkumu a vývoje, profesionalizaci řízení a integraci vysokých škol, zlepšování infrastruktury vysokých škol (zvl. infrastruktury výzkumu a vývoje a informační infrastruktury), rozvoj systémů hodnocení kvality činností vysokých škol.

III. Kultura a kvalita akademického života bude podporována aktivitami zaměřenými na zlepšování sociální situace studentů a zaměstnanců, integraci skupin ohrožených sociální a kulturní exkluzí, podporu mimořádně nadaných studentů apod.

K podpoře těchto aktivit bude Ministerstvo užívat různých prostředků, zejména rozvojových programů ministerstva, které umožňují vysokým školám čerpat finanční prostředky státního rozpočtu na projekty zaměřené na priority související s uvedeným dlouhodobým záměrem. Prostředky mohou být čerpány i ze zdrojů EU. Míra naplňování výše zmíněných bodů se také stane důležitým hlediskem při hodnocení vysokých škol.

Aktualizace koncepce reformy vysokého školství

Vláda ČR v září 2005 schválila Aktualizaci koncepce reformy vysokého školství, která obsahuje návrh vývoje financování vysokých škol do roku 2008. V tomto roce by výdaje na vysoké školy měly dosáhnout 1% HDP (oproti 0,8% v roce 2005). Hlavní cíle, k jejichž dosažení bude třeba tohoto nárůstu, jsou stanoveny v Koncepci reformy vysokého školství v ČR z roku 2004, a patří mezi ně zejména: dokončit a zhodnotit přechod na třístupňový model vysokoškolského vzdělávání (bakalářský, magisterský, doktorský), doplnění struktury vysokých škol o veřejné vysoké školy neuniverzitního

typu, výraznější uplatnění hodnocení činnosti vysokých škol, podpora rozvoje oblasti výzkumu a vývoje na VŠ, zvětšení podílu vysokých škol na celoživotním vzdělávání občanů, motivace vysokých škol k podpoře mobility studentů a akademických pracovníků.

Start činnosti Akreditační komise pro vyšší odborné vzdělávání

Nový školský zákon 561/2004 Sb. v § 3, odst. 4 stanovuje, že se vyšší odborné vzdělání (Higher Professional Education) v každém oboru vzdělání v jednotlivé vyšší odborné škole uskutečňuje podle akreditovaného vzdělávacího programu. Akreditaci uděluje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na základě posouzení Akreditační komise pro vyšší odborné vzdělávání (dále jen AK VOV).

Vzhledem k tomu, že vyšší odborné vzdělávání je nedílnou součástí terciárního vzdělávání a z důvodu případné prostupnosti k vysokoškolskému studiu by měla AK VOV postupovat v souladu s akreditační komisí vysokých škol (AK VŠ).

Po ustanovení AK VOV se její sekretariát zaměřil na přípravu potřebných podmínek pro činnost AK VOV. Sekretariát registruje žádosti o akreditaci vzdělávacích programů jednotlivých vyšších odborných škol, které přicházejí od léta 2005, zajišťuje jejich posuzování a připravuje je pro vlastní jednání AK VOV. V současné době se AK VOV schází v relativně krátkých intervalech, aby nápor žádostí o akreditaci vzdělávacích programů zvládla v co nejkratším časovém období. Akreditováno je již 8 vzdělávacích programů, další jsou k akreditaci připravovány.

Nový systémový projekt UNIV (Uznávání výsledků neformálního a informálního vzdělávání)

Ministerstvo školství ve spolupráci s Národním ústavem odborného vzdělávání zahájilo v září 2005 nový systémový projekt, na jehož financování se podílí Evropský sociální fond. Díky tomuto projektu by se měla během příštích tří let významně rozšířit nabídka celoživotního vzdělávání v České republice a najít snadnější způsob uznávání kvalifikace, jíž člověk dosáhl jinde než při počátečním vzdělávání ve škole.

Tyto změny jsou nanejvýš potřebné, protože počet dospělých, kteří se po ukončení školy dále vzdělávají, je v ČR nesrovnatelně nižší než ve starších zemích EU. Podílí se na tom mimo jiné fakt, že chybí dostatečná nabídka kurzů dalšího vzdělávání. Negativní vliv má i absence uceleného systému rozvoje celoživotního vzdělávání a odpovídající legislativy.

V rámci projektu UNIV vzniknou v šesti krajích sítě středních a vyšších odborných škol, které rozšíří svou výuku o vzdělávací programy pro dospělé. Obdobné sítě škol již existují v Libereckém a Moravskoslezském kraji, které se na projektu také podílejí.

Druhá část projektu UNIV bude spočívat v pilotáži nového způsobu uznávání předchozího učení, a to ve školách Libereckého a Moravskoslezského kraje. Tady se už od září roku 2005 připravují postupy pro ověřování znalostí a dovedností, které člověk získal např. v různých kurzech, samostudiem, zájmovou činností či při práci. K tomuto účelu jsou v Národním ústavu odborného vzdělávání vyvíjeny tzv. hodnotící standardy.

Nový informační systém pomůže při volbě vzdělávací dráhy

Žákům základních i středních škol, stejně jako jejich pedagogům chybí podrobnější informace, které by jim pomohly při kariérovém rozhodování na základě dobré orientace na trhu práce. Proto byl v r. 2005 zahájen systémový projekt Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR **Vzdělávání – Poradenství – Informace (VIP Kariéra)**, který je financován z Evropského sociálního fondu a bude trvat do roku 2008. V jeho rámci vytvoří Národní ústav odborného vzdělávání integrovaný **Informační Systém** o uplatnění Absolventů škol na trhu práce (**ISA**). Tento nový systém propojí informace o školách a oborech vzdělání s poznatky o uplatnění absolventů škol na trhu práce a o potřebách zaměstnavatelů.

ISA shromáždí všechny informace potřebné pro volbu povolání a k němu vedoucí vzdělávací dráhy na jednom místě a poskytne je v uživatelsky přístupné formě na internetu.

Výhodou bude trvalá přístupnost a využitelnost systému žáky a jejich rodiči při rozhodování o volbě vzdělávání.

System bude obsahovat:

1) Podrobnou nabídku škol a oborů vzdělání, včetně kontaktních informací, údajů o šancích na přijetí a možnostech studia při zaměstnání.

2) Důležité informace vyplývající z analýz trhu práce, jako např. pravidelné analýzy nezaměstnanosti absolventů škol, informace o uplatnitelnosti absolventů škol na trhu práce a možnostech přechodu do terciárního vzdělávání, šetření názorů zaměstnavatelů.

Součástí ISA bude i **Predikační systém**, který bude vyhledávat pro žáky ohrožené předčasným odchodem ze vzdělávání vhodné náhradní obory, a **Multimediální průvodce** volbou profesní a vzdělávací dráhy.

Národní plán výuky jazyků

Vláda ČR schválila v prosinci 2005 Národní plán výuky cizích jazyků s akčním plánem na období 2005 – 2008, který má zvýšit jazykové znalosti dětí i dospělých. Národní plán výuky jazyků byl koncipován na základě akčního plánu Komise Evropské unie s názvem Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti. Jeho cílem je zlepšení jazykové vybavenosti občanů České republiky.

Nyní se obvykle s jazykovou výukou začíná ve čtvrté třídě a druhá řeč je nepovinná. České děti se nyní na základní škole učí méně cizích jazyků, než je průměr v zemích EU. Ministerstvo školství počítá s tím, že děti se začnou s angličtinou seznamovat už v posledním ročníku mateřské školy formou jazykové propedeutiky. Výuka plynule navazuje v 1. ročníku základní školy (zařazení výuky cizího jazyka v krátkých intervalech v hodinách ostatních vyučovacích předmětů). Od září 2006 se mají děti začít učit první cizí jazyk už od třetí třídy, druhý přibrat nejpozději v osmé. Má se zvýšit počet vyučovacích hodin cizích jazyků na základních a středních školách, některé předměty mají být vyučovány (úplně nebo částečně) v cizím jazyce.

Rozšíření zmíněné výuky je podmíněno dostupností učitelů, kteří na požadované úrovni zvládají nejen jazyk, ale jsou i kvalifikovanými učiteli nejazykových předmětů. Do programů vysokých škol budou zavedeny studijní obory, které na výuku tohoto typu budou učitele připravovat. Kromě toho se MŠMT chce soustředit i na další vzdělávání kantorů. Budou jim k dispozici nejen kurzy, ale například i výměnné zahraniční pobyty. Dospělí by podle strategie měli v budoucnu mít možnost využívat dále bezplatné internetové lekce cizí řeči. Kurzy různých úrovní by měl nabízet Národní jazykový portál. Motivaci k učení jazyků mají přinést i vzdělávací poukázky, na jejichž financování by se podle plánu měl podílet stát i zaměstnavatelé.

Novelizace zákona o vysokých školách

Od 1.1. 2006 nabývá účinnosti Novela zákona o vysokých školách, která obsahuje zejména změnu systému financování vysokých škol. V příjmech vysokých škol se nově objevuje položka „příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost“, jehož výše bude mimo jiné záviset i na dosažených výsledcích v této činnosti. Vysokým školám se dále umožňuje vytvářet zisk a převádět prostředky do dalšího rozpočtového roku.

Novelizace zákona rovněž zavádí možnost uskutečňovat studijní programy ve spolupráci se zahraniční vysokou školou a udělovat společný akademický titul („joint-degree“). Vyjímá stipendia poskytovaná ze státního rozpočtu na ubytování, stravování a na studium občanů ČR v zahraničí z příjmů jednotlivce/rodiny rozhodných pro stanovení dávek sociální podpory.